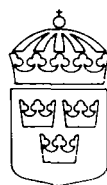

Kulturutskottets yttrande

1985/86:4 y

om statliga byggnadsarbeten på kulturområdet m. m.
(prop. 1985/86:100 bil. 10 delvis)

KrU
1985/86:4 y

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har den 30 januari 1986 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1985/86:100 bilaga 10 punkterna I 2. Byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde samt I 3 Inredning och utrustning av lokaler vid högskoleenheterna m. m., båda anslagen i de delar som rör kulturutskottets beredningsområde jämte eventuella motioner.

Utskottet får med anledning härav anföra följande beträffande propositionen och motionerna 1985/86:Ub526 och 1985/86:Ub564.

I propositionen redovisas under anslaget Byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde vissa projekt för kulturändamål, däribland en nybyggnad för Wasamuseet samt en om- och tillbyggnad av riksmuseet. Vidare redovisas att byggnadsstyrelsen har föreslagit att det investeringsanslag om drygt 3,9 milj. kr. som utnyttjats för projektering av tidigare planerad nybyggnad för utbildningsradion i Tyresö skall skrivas bort. I propositionen begärs ett bemyndigande för regeringen att besluta härom. Utskottet har inte någon erinran häremot. Utbildningsutskottet bör alltså lämna regeringen det begärda bemyndigandet.

I fråga om nybyggnaden för Wasamuseet beräknades i 1985 års budgetproposition (prop. 1984/85:100 bil. 10 s. 597) i investeringsplanen medel för vissa förberedande arbeten. Enligt byggnadsstyrelsens tidsplan för projektet skulle vissa markarbeten påbörjas vid årsskiftet 1985-1986.

Utbildningsministern meddelar nu att det begränsade investeringsutrymmet innebär att byggstarten för Wasamuseet måste anstå. Avsikten är dock att förslag om en nybyggnad förlagd till Galärvarvsdockan så snart som möjligt skall läggas fram.

Med anledning av denna senareläggning av en museibygnad för Wasa vill utskottet erinra om att nuvarande anläggning – Wasavarvet – uppfördes år 1961 som provisorium. Den bedömdes kunna fungera i ca 10 år i avvaktan på att permanenta lokaler kunde uppföras.

Byggnadsstyrelsen anför i anslagsframställningen för budgetåret 1986/87 bl. a. följande:

Den avslutande fasen i Wasas konservering inleddes 1979. Den innebär en långsam torkning av skeppet. Ju längre torkningen fortskrider, desto större blir kraven på det klimat som omger Wasa. I nuvarande byggnad för Wasa kan inte ventilationsanläggningen klara nödvändig kontroll av klimatet.

En längre tids förvaring i nuvarande provisoriska byggnad innebär en

irreparabel försämring av skrovverkets kondition. För att inte ett nu 20-årigt konserveringsarbete skall äventyras är det nödvändigt att Wasa snarast kan placeras i en permanent museibyggnad med kontrollerat klimat. De stora publiksiffrorna innebär också stora belastningar på utrymmen för publikaktiviteter m. m.

Byggnadsstyrelsen beräknar kostnadsramen till 146 milj. kr. i prisläge den 1 januari 1985 med 5 % marknadsanpassning och byggtiden till totalt 40 månader. Byggnadsarbetena för själva byggnaden beräknades kunna påbörjas under januari 1987 med färdigställande under februari 1989.

Byggnadsstyrelsen har i en skrivelse i januari 1986 till utbildningsdepartementet lämnat en lägesbeskrivning med redovisning för konsekvensen av fördröjd byggstart av Wasamuseet. Byggnadsstyrelsen anför bl. a. följande:

Regalskeppet Wasa är ett unikt museiföremål. Vi har tagit ansvar att bevara det åt eftervärlden. Det är med den utgångspunkten tillkomsten av det nya Wasamuseet skall ses.

I själva omhändertagandet och konserveringen av Wasaskeppet har hittills lagts ned statsmedel av storleksordningen 150–200 Mkr, räknat i dagens prisläge. Det kan inte vara riktigt att riskera ett internationellt unikt kulturhistoriskt objekt och en enastående turistattraktion för en kortsiktig nationalekonomisk "vinst". Det nya museet måste byggas snarast möjligt.

Den provisoriska anläggningen som för närvarande inrymmer regalskeppet Wasa byggdes med förutsättningen att den skulle utnyttjas under 10 år medan konserveringen av skeppet pågick. Den blir nu i april 25 år gammal och är allt svårare att underhålla inte minst genom de påfrestningar som konserveringsperioden innebär. Den har besökts av 10 miljoner människor sedan museet öppnades våren 1962 och är nu oacceptabelt nedsliten.

Byggnadsstyrelsen framhåller att det nu allt överskuggande problemet är skeppets goda fortbestånd. Den pontonöverbyggnad som hyser Wasa motsvarar inte de minimikrav som måste ställas för att det klimat som är nödvändigt för skeppet skall kunna upprätthållas.

Byggnadsstyrelsen har undersökt möjligheterna att förbättra klimatet i befintlig byggnad och redovisar följande synpunkter:

Byggnadsstyrelsen har översiktligt undersökt vilka förbättringsåtgärder på den provisoriska skeppshallen vid Wasavarvet, som skulle kunna vara praktiskt genomförbara, och vilka förbättringar av klimatet som skulle kunna uppnås, om dessa åtgärder genomfördes. Slutsatsen är att det måste bli fråga om omfattande arbeten och att ytterligare studier måste göras för att ge underlag för en någorlunda säker kostnadsbedömning. Helt klart är dock att det inte går att genom dessa insatser åstadkomma tillnärmelsevis det klimat som krävs. Byggnadsstyrelsen anser också att dessa åtgärder, som gissningsvis skulle dra kostnader i storleksordningen någonstans mellan 15 och 30 Mkr, är förenade med oacceptabla risker, eftersom de kan innebära en ökad last på den flytande betongpontonen.

Byggnadsstyrelsen erinrar om att enligt tidsplanen färdigställdes bygghandlingar för markarbeten och grundläggning i augusti 1985. Byggstarten planerades till oktober 1985. Bygghandlingsprojekteringen för själva byggnaden avslutas i maj 1986.

Byggnadsstyrelsen framhåller att både i bearbetningen av tävlingsresultatet och sedan projekteringsuppdraget den 5 april 1984 har ett intensivt arbete

ägnats åt att lösa bl. a. klimatfrågorna. I dag föreligger en principlösning som så långt det är möjligt motsvarar programmets miljökrav. Den har åstadkommits genom en successiv sambearbetning av skeppshallens form, byggnadens konstruktion, ventilation och belysningssystem m. m. Något motsvarande resultat kan självklart inte åstadkommas i provisoriet, sägs det.

Frågan om planeringen för ett permanent Wasamuseum togs upp i en interpellationsdebatt (RD 1984/85:142) våren 1985. Därvid framhölls bl. a. behovet av en permanent museibygnad. Statsrådet Göransson anförde bl. a. att Wasa inte klarar att frågan förhalas ytterligare. Det är alltså inte bara en fråga om kostnader, sade han, utan också en fråga om att faktiskt rädda Wasa.

Som utskottet inledningsvis redovisat har det begränsade investeringsutrymmet medfört att regeringen bedömt att byggstarten för Wasamuseet måste uppskjutas. I propositionen framhålls beträffande de åtta byggnadsobjekt som byggnadsstyrelsen föreslagit med byggstart under budgetåret 1986/87 att sysselsättningsläget inom byggsektorn och det begränsade investeringsutrymmet totalt sett medför stor restriktivitet vad gäller nya åtaganden under kommande budgetår.

Med hänsyn till vad utskottet redovisat i det föregående anser utskottet dock att det är angeläget att beslut om byggstart för Wasamuseet fattas snarast möjligt. Vad utskottet här anförut bör utbildningsutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna.

I två motioner framförs önskemål om utbyggnad av lokaler för vissa landsarkiv. Med anledning härav vill utskottet först erinra om att det pågår en översyn av vissa arkivfrågor inom den statliga och kommunala sektorn. I direktiven (dir. 1985:17) för utredningsarbetet anges bl. a. följande:

Utredningen bör avse hela den offentliga arkivverksamheten. Viktiga utgångspunkter för utredaren bör vara *dels* att arkivväsendet inte kan påräkna annan resurstilldelning i framtiden än statlig verksamhet i övrigt *dels* att insyns- och kontrollmöjligheterna vad gäller förvaltningen bör tryggas samt att forskningens behov beaktas.

En väsentlig fråga är vilken roll arkivväsendet skall ha och hur arkiven skall användas. Utredaren bör därför precisera målen och ambitionsnivåerna för arkivväsendet i såväl kort- som långsiktigt tidsperspektiv. Ställningstagandena bör ske mot bakgrund av den mycket kraftiga volymtillväxten och därmed sammanhängande lokalbehov och den bristande kostnadsöverblick- en och -kontrollen. Utredaren bör också beakta offentlighetsprincipen, forskningens behov samt kraven på effektivitet i den offentliga verksamheten.

Enligt motion Ub526 (m) bör byggnadsstyrelsen omgående få i uppdrag att projektera om- och tillbyggnad av landsarkivet i Uppsala. Motionären hävdar att lokalerna är undermåliga och brandfarliga. Ur arbetsmiljösynpunkt är de otillräckliga och olämpliga.

Byggnadsstyrelsen har i oktober 1985 redovisat förslag till om- och nybyggnad för landsarkivet i Uppsala. Projektet ingår i byggnadsstyrelsens projektplan med planerad byggstart före budgetåret 1989/90. Enligt vad utskottet inhämtat bereds frågan om projekteringsuppdrag för närvarande inom regeringskansliet.

Det är uppenbart att landsarkivet i Uppsala har mycket besvärliga lokalförhållanden. Med hänsyn bl. a. till vad som ovan redovisats anser emellertid utskottet att det inte är erforderligt med någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen.

Förslaget i motion Ub564 (c) innebär att utbyggnaden av mellanvallen vid Vadstena slott bör fortsätta. I den motivering till yrkandet som lämnas i motion 1985/86:Jo739 framhålls att den fortsatta utbyggnaden av mellanvallen, som är nödvändig för att tillgodose landsarkivets behov av lokaler, även har stort värde ur kultursynpunkt.

Utskottet har vid flera tillfällen (senast i KrU 1984/85:16 s. 56) behandlat motionsyrkanden om fortsatt utbyggnad av Vadstena slott. Utskottet har därvid avstyrkt förslagen och förutsatt att berörda myndigheter kommer att uppmärksamma frågan om en fortsatt återuppbyggnad av Vadstena slott. Med hänsyn till vad utskottet anfört i det föregående om arkivutredningens arbete samt till utskottets tidigare ställningstagande anser utskottet att motion Ub564 bör avstyrkas.

Regeringens förslag i de delar som berör kulturutskottets verksamhetsområde har inte gett kulturutskottet anledning till erinran eller andra uttalanden än som framgår av det föregående.

Stockholm den 13 mars 1986

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Maja Bäckström (s), Jan-Erik Wikström (fp), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Lars Ahlmark (m), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Margareta Mörck (fp), Erkki Tammenoksa (s), Kerstin Göthberg (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Mats O Karlsson (s) och Håkan Stjernlöf (m).